

Editor: Vasile Burlui

Redactor: Paul Gorban

Corector & Tehnoredactor: Elena Cazamir

Coperta: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SEVERIN, CONSTANTIN

Bibliotecarul infernului / Constantin Severin. - Iași : Cartea

Românească Educațional, 2019

ISBN 978-606-9088-63-0

821.135.1

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări și închirierea acestei cărți fără acordul scris al editorului sunt strict interzise și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, Iași - 2019

Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.

www.ecedu.ro

CONSTANTIN SEVERIN

Bibliotecarul infernului

r o m a n

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cuprins:

I. Fald / 7
II. Întoarcere / 66
III. Coadă de rândunică / 105
IV. Fluturi / 145
V. Ombilic hiperbolic / 168
VI. Ombilic eliptic / 190
VII. Ombilic parabolic / 231

I. Fald

Nicio întâmplare nu poate fi povestită fără riscul de a năruî realul într-o insulă de cuvinte, pietrificată în stomacul cosmosului. O insulă jupuită de vie de memorie, dispărută sub lințoliul unor ape invadate de materii excrementale, himere și o lumină crepusculară, o insulă care trece, cu imensa ei zestre de invizibil, dintr-un trup de femeie în altul, se naște din ele și le naște *in aeternum*. O insulă plutind între imaginație și mister, fără loc-memorie pură, privire, neant.

Atunci când credea că și-a identificat mitul de care avea nevoie pentru a se regăsi, existența lui Mario Milič, prin mintea căruia treceau gândurile de mai sus, a fost zguduită de o teribilă întâmplare. Tocmai se descoperise în arhivele Mănăstirii Dominicane, din Dubrovnik, faptul că un străbunic al său se trăgea din insula Ada Kaleh, despre care citise în ziare, cu puțin timp în urmă, că a fost scufundată pentru a se construi o hidrocentrală, așa cum au decis șefii celor două state vecine implicate în acest proiect, Tito și Ceaușescu. În timp ce scriu, insula Ada Kaleh dispare sub apele Dunării. Scriu și văd cuvintele luate de vârtejuri, presărate cu petale de trandafiri și cuiburi de rândunici. Îmi aud

chipul descompus în mii de diapazoane, vibrând în locul devenit neant. Îmi miros mâinile, în care s-au refugiat vechi întâmplări, umbre de iepuri înspăimântați și arome de narghilea. Îmi gust amintirile cu iz de copilărie, desprinse din țesătura fantomatică a străduțelor înspumate, luate de valuri. Îmi pipăi rănilor, provocate de întretăierea cuvintelor măloase cu cenușa fierbinte a țipetelor insularilor, cotropiți de durere și melancolie ie ie ie... Însuși cerul are o rană de mărimea și forma insulei, care se oglindește, cu toate detaliile, în cerul de litere și memorie pulverulentă. Orice insulă scufundată poate fi găsită în muzica universului.

Redactor la secția de cultură de la postul local de radio, Mario e un bărbat retras și timid, de 45 de ani, înalt și zvelt, cu ochii negri și un chip oval, poate puțin prea alungit, ca în portretele lui El Greco. Se obișnuise deja ca apropiatii să-l considere un intelectual dezorientat, buimăcit, amețit de hățișurile vieții sociale, el însuși își reproșa că mergea pe o cale greșită, devenise un tip prea intelectualizat, sentimentele sale erau mai mult concepte, nu experiențe simțite, de aceea avea nevoie probabil de un șoc, care să-i reconecteze inima cu mintea. Mai ales că, după ani de lecturi febrile, începea să fie tot mai convins că întreaga viață este un singur lucru, care are chipuri infinite, *e pluribus unum*, iar o astfel de dezmembrare interioară îi obtura creativitatea.

Cel care îi găsisese arborele genealogic în depozitele călugărilor dominicani era bunul său prieten și duhovnic, preotul Milan Lapad, de la catedrala catolică *Velike Gospe*, din vechiul oraș-fortăreață. Peste doar câteva zile, în dimineața de 22 februarie 1972, telefonul său de la birou sună prelung, Milan îl invită la el acasă, după ora 19, parcă are vocea puțin schimbată, un tremur aproape imperceptibil îi modifică tonalitatea cunoscută. Cabinetul său de lucru amintește prin stil și selecția lucrurilor, de la tablouri la uneltele de scris, de

faimosul *camerino* din Veneția Renașterii, biroul e așezat în fața unui stelaj din lemn de nuc cu două imense rafturi, pline cu obiecte rare, pe cel de sus se află un glob ceresc, instrumente astronomice, o carte veche, iar pe cel de jos un orologiu solar, un glob terestru, un echer și un compas, o lăută, și alte două cărți, una de Cornelius Agrippa, deschisă la citatul său favorit, *orice știință se află inclusă în muzică*, și alta de Johan Walter, închisă, din piele de vițel, vișinie. În toată casa nu avea însă nicio oglindă, de când era copil intra în panică atunci când își vedea chipul în oglindă, parcă simțea că se scufundă în alt univers, începea să tremure și devenea foarte palid, pielea sa începea să semene cu un vechi palimpsest. De aceea nici nu se putea bărbieri singur, își lăsase barbă, iar atunci când mergea la frizer, din când în când, să o mai aranjeze sau să se tundă, își punea o banderolă neagră pe ochi.

– Voi avea destinul lui Caravaggio, din ultimii săi ani de viață. Te-am chemat să inversăm puțin rolurile, acum tu vei fi duhovnicul meu.

Chipul lui Milan e în perfectă rezonanță cu interiorul locuinței sale, o lumină de sfârșit de lume le umple pe ambele, venele de la tâmplă îi vibrează, ochii de tăciuni stinși i se scurg parcă într-o altă realitate. Amândoi erau fascinați, de câțiva ani, de opera și viața pictorului italian Caravaggio, de expresivitatea și dramatismul pânzelor sale. Începea să fie recunoscut abia de puțin timp, la adevărata sa valoare, după vreo 300 de ani de tăcere. Milan mersese mai departe, își rugase superiorii să-l detașeze câteva luni la Roma, Napoli și Messina, unde a scotocit prin biblioteci și a stat de vorbă cu experți în artă, pentru a încerca să dezlege câteva mistere biografice caravaggiene, mai ales din ultimii ani, între 1608-1610, după fuga din Malta, când se simțea permanent vânat de ucigași plătiți.

– Nu înțeleg, te simți urmărit?

– Nu doar mă simt urmărit, ieri seară a avut loc, deja, prima confruntare. Mă aflu în dreptul palatului Sponza, când am remarcat că sunt urmat de doi indivizi îmbrăcați în negru, cu pălării trase până aproape de sprâncene, noroc că am realizat imediat că nu sunt decât la vreo 50 de metri de casa unui alt prieten, Sabo Kalić și, în timp ce tocmai apăsam, cu sufletul la gură, clanța ușii sale din lemn masiv, unul dintre cei doi a aruncat un cuțit, care s-a înfipt năprasnic, cu zgomot, la vreo câțiva centimetri de urechea mea stângă.

Mario încremenește cu cartea lui Cornelius Agrippa în mână stângă, în timp ce își duce la buze un pahar cu apă rece, cu cealaltă mână. Oboseala acumulată noaptea trecută, când fetița sa de un an, Dragica, plânse aproape încontinuu, din cauza unei indigestii, i se accentua acum. Pleoapele îi tremură ușor, de pe față i se scurg ultimele urme de culoare, privirea confuză i se sfărâmă în gol.

– Dar ce ai făcut, Milan?

– Am citit o carte, asta am făcut, aceeași carte pe care răsfoit-o și Caravaggio, în perioada când picta în Malta, în 1608, "Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul" și portretul Marelui Maestru Alof de Wignacourt, cel care l-a invitat pe insulă. În primele ore de după cumplita întâlnire, nu înțelegeam deloc ce se întâmplă, dar treptat lucrurile au început să se lege în mintea mea, deși atât de tulburată. Nu mă mai privi atât de mirat, nu bat câmpii, îți voi explica totul. În urmă cu o lună am împrumutat de la Mănăstirea Dominicană o carte și un manuscris, provenite dintr-o donație de 25 de cărți și manuscrise rare, făcută acum trei ani de către un italian refugiat din insula Ada Kaleh, care a plecat ulterior în Australia, din câte știa bibliotecarul. Italianul era prieten de mai mulți ani cu starețul mănăstirii, padre Dominko, care nici nu apucase să le consulte, până în acel moment. Ajuns

acasă am început să citesc manuscrisul, era jurnalul unei poete mai puțin cunoscute, Emilia Lanier, născută Bassano, provenită dintr-o familie de muzicieni de curte din Veneția, care ulterior a emigrat la Londra, unde a lucrat și la montarea pieselor de teatru ale lui Shakespeare. Am crezut că l-am prins pe Dumnezeu de picior când, după vreo 50 de pagini de lectură, am aflat că Emilia (o brunetă focoasă, cu tenul măsliniu, care devenise o curtezană faimoasă la Londra, amanta Lordului Hunsdon, patronul trupei de teatru Lord Chamberlan's Men, un bărbat cu 50 de ani mai în vârstă ca ea...) fusese atât iubita lui Shakespeare cât și cea a lui Caravaggio, pentru o scurtă perioadă de timp, doar câteva săptămâni, la Napoli, în 1609. Venise în orașul canțonetei pentru rezolvarea unor probleme legate de o moștenire, iar dramaturgul britanic o rugase pe „Doamna Neagră” din sonetele sale să-i înmâneze o scrisoare marelui artist, pe care îl admira mult. Am parcurs cu înfrigurare paginile despre povestea de dragoste dintre Emilia și Caravaggio, cel mai mult m-a frapat confesiunea pe care i-a făcut-o acesta, după o noapte petrecută împreună: în timp ce făcea schițe în cabinetul Marelui Maestru al Ordinului de Malta, Alof de Wignacourt, care poza în armură și cu pajul său favorit alături, i-a atras atenția un incunabul legat cu piele de căprioară, pe care l-a sustras ulterior câteva zile, doar ca să-l citească. Fusese și el primit în Ordin de puțin timp, era bucuros și optimist, se gândea că avea șanse mari ca, de acum înainte, Papa să îi prescrie dosarele în care fusese implicat la Roma, dar a fost surprins de Alof, în timp ce încerca să pună cartea adusă la locul ei și, din acel moment, a început calvarul ... După ce a mărturisit că a citit acea carte veche, un incunabul în limba latină, Marele Maestru a ordonat să fie arestat, trimis sub escortă în turnul condamnaților din cetate, în celula aflată la cea mai mare înălțime, apoi în versiunea oficială i

s-a înscenat un incident cu cavalerul de Montmorency, urmând să fie spânzurat. A reușit însă în scurt timp să evadeze într-o noapte, cu o frânghie, ajutat de niște italieni din corpul de gardă, plătiți regește de armatorul Gennaro Ruocco, din Napoli, care avea o casă în La Valetta. De la acesta a aflat că citise o carte interzisă, un incunabul transmis de aproape două sute de ani de la un Mare Maestru la altul, iar oricine altcineva ar fi pus mâna pe el, trebuia să plătească cu viața. Era unul dintre secretele păstrate cu strășnicie ale Ordinului. După ce am citit uimit strania relatare, mă simțeam *un uomo finito*, deoarece mi-am dat seama imediat că avusesem marele ghinion să aleg chiar cartea blestemată, din depozitele Mănăstirii Dominicane. Mai aveam totuși o brumă de speranță, credeam că padre Dominko, despre care știam că face parte și el din Ordinul de Malta, nu va afla curând că am citit acel incunabul, pe care îl neglijase până atunci, din motive care îmi scapă. M-am înșelat, când l-am înapoiat bibliotecarului, emoționat și cu chipul stăpânit de un zvâcnit rău prevestitor, acesta mi-a transmis că starețul îi ceruse deja lista cu cărțile împrumutate în ultimele săptămâni.

- Nu-mi pot imagina că poți să plătești cu viața lectura unei cărți, poate te înșeli. Și de ce te ferești să-mi spui titlul și autorul?

- Nu vreau să devii și tu o țință, îți pot spune doar că m-am convins că acel incunabul îți oferă arta de a intra, în anumite momente privilegiate, într-o stare de grație în care te identifiți practic cu Dumnezeu. Asta înseamnă, printre altele, că ai acces la întreaga cunoaștere, dar când îți revii din acea stare de dincolo de toate, care nu durează mai mult de câteva ore, nu-ți mai amintești nimic din ce ai experimentat, cu întreaga ființă. Nici nu am avut timp să aprofundez aceste taine, probabil există inițiați care știu ce să facă pentru a nu-și pierde acea memorie a paradisului.

- E complicat să intri într-o astfel de stare?

- Trebuie să respecți strict un anumit ritual, totul începe cu o meditație într-un loc retras, unde îți cureți mai întâi inima și sufletul, de toate gândurile lumești. Stai așezat cu fața spre est, îți imaginezi că sufletul se separă de trup, treptat simți cum începi să părăsești lumea fizică, iar mintea ta se unește cu cea a lui Dumnezeu, dar acest lucru devine posibil numai după ce ai pronunțat corect Numele Glorios, format din patru litere. Prin permutările celor cinci vocale sacre, A, E, I, O, U și ale consoanelor Y, H și V, Numele lui Dumnezeu, care trebuie rostit în cursul acestei inițieri, devine un adevărat tabel, cu 150 de variante. Trebuie pronunțate toate, într-o ordine bine stabilită, realizând anumite mișcări ale capului, iar între fiecare pereche de litere respiri profund, de două ori, totul se face într-o perfectă sincronizare de gând, de sunet și de gest.

Ceasul vechi cu pendulă, încastrat într-o cutie înaltă din lemn de trandafir, pe care scrie Tempus Fugit, cu caractere gotice, bate ora 20, Mario și Milan stau nemișcați, cu privirile ațintite în gol, pescărușii își întretaie traiectoriile în fața ferestrei cu perdele galbene. Milan deschide un sertar, de unde scoate un revolver „Magnum”, pe țeava lui se reflectă brusc ultimele raze ale amurgului.

- L-am cumpărat de la un traficant albanez, cu 300 de mărci. Am semnat și un bilet, pe care scrie clar că a fost dorința mea să mă împuști.

- Și dacă te înșeli, Milan? Povestea asta mi se pare prea halucinantă ca să fie adevărată, poate în mare parte e doar o născocire a minții tale. În al doilea rând, tu mă cunoști bine, nu aș putea să apăs pe trăgaci, ai greșit alegându-mă pe mine, doar știi că abia fac față propriilor mele fantasme și slăbiciuni, uneori plutesc ca o umbră deasupra iureșului vieții.

- Nu mă înșel, din păcate, atunci când am

intrat în acele stări, de care ți-am povestit, am înțeles foarte bine că va trebui să plătesc cu viața pentru acea curiozitate care mi-a oferit momente comparabile cu cele ale zeilor și mai știu, de asemenea, că tu vei apăsa în seara asta pe trăgaci. Eu nu sunt Caravaggio, un spadasin renumit, nu pot lupta cu câțiva zdrahoni deodată, iar tensiunea acestei permanente hărțuieli ar fi mai mare decât gândul morții, cu care deja m-am obișnuit și nu mi-e teamă deloc de ce va urma. Acum știu că moartea nu e decât o trecere într-un alt univers.

– Eu tot nu sunt convins, în afară de înșelătoarele vorbe, ai vreo probă că ai experimentat acea comuniune cu Dumnezeu?

– Am o singură probă materială, pe care de altfel doream să ți-o dăruiesc. Tu cunoști pasiunea mea pentru alchimie, în acele momente privilegiate am încercat să citesc cărți interesante apărute în viitor și, printre altele, m-a fascinat poemul, „Orașul Alchimic”, care va fi publicat de un scriitor român, abia în anul 2003. L-am copiat în întregime, iată foile, însă am uitat să trec atunci și numele autorului.

– Dar e scris într-o limbă necunoscută, probabil limba română, cum poți să spui că te-a impresionat, dacă nu cunoșteai limba?

– În perioada în care mintea ta se unește cu cea a lui Dumnezeu, înțelegi toate limbile. Tot atunci realizezi că adevărul e o artă inaccesibilă omului comun.

O carte poate deveni uneori un mesager al destinului, îți poate arăta o cale pe care poți traversa miezul de foc al unui vis, oricât de îndrăzneț, gândea Constantin Ionescu (cei apropiați îi spun Nini). Era sigur că nu ar fi ajuns probabil niciodată cu o bursă în Dubrovnik, dacă în primăvara anului 1990 nu ar fi citit o carte de Jean-Jacques Bergier, *Maestrii Secreți ai Timpului*, despre personalitățile enigmatice care și-au depășit cu mult epoca în care trăiau, în frunte cu Leonardo da

Vinci și Michelangelo. Până la lectura acelei cărți nu au zise nimic despre marele cărturar croat Roger Boscovich, născut la Dubrovnik în 1711, teolog iezuit, fizician, matematician, astronom, poet, filozof, diplomat, ajuns în 1743 consilier tehnico-științific al Papei Benedict al XIV-lea. În cultura română nu a găsit niciun studiu despre Boscovich, un filozof de talie universală, autorul celebrului tratat *Theoria Philosophiae Naturalis*, publicat în 1758 la Viena, în limba latină.

Cum să nu fi fost captivat să afle mai multe despre Boscovich, din moment ce Bergier relatează că acesta vorbea în secolul al XVIII-lea despre universuri paralele, care în realitate ar fi conținute unul în altul, sau despre relativitatea timpului și a spațiului? Când a lăsat cartea din mână, în balconul apartamentului său din Suceava, spre care țâșneau crengile înrourate ale unui salcâm înflorit, cea mai mare dorință a sa era să ajungă cândva la Dubrovnik și să-l studieze pe gânditorul croat. Începuse să colaboreze la *România liberă*, iar în toamna aceluiași an agitat pentru România, 1990, privirea i-a căzut într-o zi pe un anunț despre o burșă la Inter-University Centre din ... Dubrovnik. Ziarul încă mirosea a cerneală proaspătă și, după ce l-a pus pe birou, literele continuau să îi joace înaintea ochilor, ca niște minuscule mingi de lumină, suprapuse peste gândurile care îl invadau. Era o stare febrilă, de neli-niște, amestecată cu bucurie, provocată mai ales de ancorele speranței aruncate departe, în viitor, așa cum obișnuia să facă atunci când își propunea o țintă greu de atins. Dosarul său a fost acceptat, dar va trebui să mai facă rost de ceva bani pentru bursa asta, salariul de jurnalist în provincie este mic, nici soția sa, Corina, nu câștigă prea mult ca profesoară, veniturile destul de anemice merg cu prioritate pentru creșterea și educația celor doi copii, Ioana de 10 ani și Ciprian de 14 ani. De altfel, din lipsa banilor, la vârsta de 25 de ani a renun-

țat să mai picteze, preferând să scrie poezie, cu investiții financiare minime, cumpărarea unor cărți, dar mari în ce privește timpul și sufletul. Elena, mama lui Nini, o femeie frumoasă și dârză, cu părul blond și ochii de un albastru vibrant și cald, asistentă medicală la Policlinica din Suceava, este olteancă din Florești, Mehedinți. Primii ani ai familiei pe care a întemeiat-o (după ce și-a cunoscut viitorul soț, Dumitru Ionescu din Corcova, la spitalul din Turnu Severin, în timp ce făcea practică în anul 1950) au stat sub semnul unei veritabile tragedii cu reverberații antice, cum a realizat ulterior. Mama făcea parte dintr-o familie care a dat luptători anticomuniști, cel mai vestit fiind Vasile Luță (unele rude spun că Nini ar seamăna mult cu el), din zona Baia de Aramă, un tânăr cu două licențe, împușcat de trupele de miliție și de securitate la 28 de ani, iar tatăl său era șef de post la miliție, obligat să-i, „vâneze” pe acești eroi ai rezistenței din munți. Noroc că, în anul în care s-a născut Nini, tatăl său a fost grav rănit la piciorul drept, într-o astfel de confruntare, și s-a retras din miliție.

Dar această turnură nefericită a destinului familiei sale, dictată de noua situație politică a țării, după abdicarea Regelui Mihai, în decembrie 1947, a marcat în mod nefericit relația dintre părinții săi, mama s-a îndepărtat afectiv de soțul ei, de care a divorțat, și s-a recăsătorit cu un inginer electromecanic de la șantiierul naval din Turnu Severin. Cei doi copii, Nini și sora sa, Mara, mai mică cu 5 ani, au rămas cu mama. Așa au ajuns într-o casă de pe strada Decebal, nr. 82, din Orașul Trandafirilor și al Podului lui Traian. Noul tată adoptiv, Nicolae, extrem de meticulos și de posesiv, i-a falsificat și locul nașterii, ca să uite tot ce a fost înainte de el, astfel încât în acte figurează că s-a născut la Turnu Severin, nu în orașelul Baia de Aramă, situat la câțiva kilometri de faimoasa pădure de liliac, de la Ponoare. Cumplita istorie și-a pus amprenta și

pe destinul familiei sale. Imediat după revoluție, Nini a încercat cumva înconștient să spele păcatele tatălui, despre care încă nu știa nimic pe atunci, publicând ca jurnalist sucevean un amplu serial despre rezistența armată împotriva comunismului din munții Bucovinei. Câțiva ani mai târziu a făcut și un film documentar, *Cazul Motrescu*, cu regizorul Nicolae Mărgineanu, finanțat de ziarul *România liberă*, la care era corespondent local.

Părinții săi s-au mutat din Baia de Arama la Corcova, când Nini avea abia doi ani, iar el a amânat o viață, timp de 50 de ani, întâlnirea cu pădurea de liliac. Și bine a făcut, fiindcă și-a imaginat-o întotdeauna mult mai mare și mai frumoasă ca în realitate, i-a dedicat de altfel unul dintre primele poeme publicate: *toată viața m-am pregătit/ pentru a vedea pădurea de liliac/ din ținutul natal/- pădurea de liliac adaugă/o cătușă de rouă clarvăzătorilor-/blând poet visător al realului/ teamă îmi era să nu orbesc/'orbii nu au patrie-gândeam-/doar un oraș de cărbunelo țară se învață/ pe linia de uimire a ochilor''// teamă îmi era să nu orbesc/până într-o noapte a tuturor nopților/hublou prin care îți privești/ mușcătura astrală:/cândva poezii orbeau/în piscul oglinzilor/nu mai aveau ochi/ dar vedeau cu trupul/prin respirația înaltă a rănilor/dacă nu mai aveau trup/vedeau cu cerul/de parcă inimă le era o stea/iar creier sintaxa cristalelor-. Sufletul i-a fost bântuit timp de peste 50 de ani de o absență aurorală, pădurea de liliac, cu parfumul ei catifelat, proaspăt și eterat, o absență dureros de dulce, care s-a transformat treptat într-o inefabilă prezență interioară. Uneori am senzația că însăși limba română ascunde în miezul ei profund și melodios o insulă, pădurea de liliac, un spațiu sacru alcătuit din lumină, cuvânt și viață. Un poem perfect, un univers arhetipal, o fînță de fugă. Dar după ce a văzut această minune a naturii, situată la poalele unor munți care îi aduceau aminte de Sainte-Victoire, din picturile lui*